

Tác giả đ̣n Hoa K̄ năm 1984, hīn là c̄ dân cư̄ B̄ c California. Ngh̄ nghīp: k̄ s̄ đ̄i n t

̄

t

̄

i Intel Cooperation. Bài vi

̄

̄ cho bi

̄

t cô là thuy

̄

n nhân và k

̄

l

̄

i câu chuy

̄

n xúc đ

̄

ng. M

̄

t chuy

̄

n t

̄

u v

̄̄

t bi

̄

n b

̄

h

̄

i t

̄

c sẵn đư

̄

i và vào lúc t

̄

t

̄

i cùng qu

̄

n h

̄

t ch

□

y n

□

i thì th

□

y lá c

□

M

□

...□

Lần đầu tiên tôi có ý định viết chuyện này là năm 1989. Năm đó, công nhân của Mĩ xông vào tranh cãi với viên công nhân người đàn ông đã đốt lá cây Mĩ ngay trên thềm toà nhà Quốc Hội trong buổi họp thường niên của Đảng Cộng Hoà. Lúc đó tôi đã nghe nhiều bàn tán với sự kiện này từ phía công đồng cũng như phe công nhân. Ngày đó tôi về làm việc tại phòng thí nghiệm, chưa để ý nhiều đến những sinh hoạt chính trị xã hội chung quanh, nhưng trong lòng tôi đốt nhiên dưng lên một cảm xúc giận dữ là tiếc cho người đàn ông đã làm hành động đó. Nếu ông ta từng nhìn lá cây Mĩ qua đôi mắt của tôi và của hàng triệu người bình thường thì ông ta có hành động khác đi chăng?

...

Đêm trung tuần tháng 7 năm 1983 buổi đầu khá êm ả. Con thuyền nhỏ đầy kín người đã ra khỏi phần quây tụ đông đúc gần 24 tiếng. Tôi đã hơi quen với mùi hôi tanh lợm giãy trong thuyền nên cảm thấy hơi tỉnh táo, người bố già nhìn cô em gái nằm bên cạnh đang mê man vì say sóng. Người công nhân nhìn lên bầu trời đang chuyển dần từ màu xám sang màu đen thẫm, tôi thềm cảm nguy hiểm cho đồng bào bình an. Cảm nhận trời, biển khá êm, con tàu không vấp vĩa mà chầm chầm lên hướng xuồng theo tiếng đống sóng. Tiếng khóc của con nít, tiếng cầu nhàu than thối, tiếng chửi thề cũng lắng dần khi mọi người chìm vào giấc ngủ một mõi...

Hình như tôi có thiếp đi một lúc vì khi tôi giật mình choàng dậy thì sóng hoàng sa đã chồm xuồng chung quanh. Bác tài công đang hơi hơi kêu mõi người lái phèo và các thanh niên khác dùng bịt bịt kín khoang thuyền rồi mọi người đang nằm chen chúc. Chiếc đèn măng xông duy nhất

trong phòng máy b̄ th̄ i t̄ t ph̄ t sau khi bác tài công ra l̄ nh̄:

- T̄ t đèn! T̄ t h̄ t đèn đi!!!

L̄ ng nghe nh̄ ng l̄ i thì thảo trao đ̄ i m̄ t lúc tôi m̄ i hī u ra r̄ ng tàu chúng tôi đang b̄ tàu cū p Thái Lan đ̄ i b̄ t. Chúng tôi ph̄ i t̄ t h̄ t đèn ch̄ y xuyên vào bī n đen trong khi tàu Thái ra s̄ c r̄ t theo. C̄ tàu đ̄ c l̄ nh tuȳ t đ̄ i im l̄ ng, nh̄ ng đ̄ a bé v̄ à lên tī ng khóc ph̄ i b̄ b̄ t mī ng ngay. Không bī t lúc đó tôi còn tr̄ quá, đ̄ i đ̄ t quá, có nhī u tin t̄ ng quá, hay vì c̄ m xúc cū tôi đã tê đ̄ i đi, nên tôi không th̄ y s̄ h̄ i l̄ m. Tôi ḡ n nh̄ không c̄ m đ̄ c s̄ h̄ i h̄ ung c̄ a h̄ n m̄ t trăm sinh m̄ ng đang loĩ ngoi trong khoang thuȳ n b̄ t kín. Tôi ch̄ th̄ y khó th̄ vô cùng; tôi ch̄ th̄ y nh̄ gánh cho em tôi đang mê man, ch̄ c nó không ph̄ i c̄ m th̄ y s̄ nḡ p th̄ t̄ ng ch̄ ng nh̄ không kham n̄ i mà tôi đang ch̄ u; tôi ch̄ bī t t̄ nh̄ ráng lên, ráng lên; và tôi không nḡ ng c̄ u xin Th̄ ng Đ̄ , Chúa, Ph̄ t, và t̄ t c̄ nh̄ ng đ̄ ng thiêng liêng c̄ u v̄ t chúng tôi...

Chúng tôi ch̄ y vòng vèo ngay trū c mũi t̄ th̄ n trong sū t m̄ t đêm, và bình minh t̄ i dù không ai mong đ̄ . Nh̄ ng tia sáng đã quét đi màn đêm đang che ch̄ chúng tôi. Bác tài công buông nh̄ ng câu ch̄ i th̄ u t̄ h̄ n khi khō ng cách gī a b̄ n c̄ p và chúng tôi thu nḡ n trong khō nh kh̄ c... R̄ i tôi l̄ i nghe bác l̄ i ch̄ i, nh̄ ng l̄ n này đ̄ m v̄ nḡ c nhiên pha chút vui m̄ ng:

- ĐM, hình nh̄ t̄ i nó b̄ đi h̄ bây?

T̄ m b̄ t b̄ t khoang đ̄ c hé ra cho chúng tôi kh̄ i ch̄ t nḡ p, và qua cái khe h̄ nh̄ đó, m̄ t con cá nh̄ xíu b̄ ng ngón tay cái đã phóng vào thuȳ n, r̄ i xū ng ngay c̄ nh̄ tôi. Tôi nḡ c m̄ t c̄ nhìn nh̄ ng vì đang nḡ i b̄ p trong khoang thuȳ n nên tôi ch̄ ng th̄ y đ̄ c gì ngoài m̄ t m̄ ng tr̄ i đang sáng đ̄ n.

B̄ ng bác tài công và nh̄ ng ngū ì trong phòng máy trên cao v̄ t la l̄ n:

- Có tàu! Có tàu l̄ n ì đàng xa kia!

- Tàu gì vậy? Vái trãi cho không phãi tàu Liên Xô!

Chúng tôi nhđều c hđi sinh, ai cũng nhđm lên nhìn nhđng vì lúc đó chỉ c tàu kia chđ là mđt đđm nhđ đ xa nên tôi chđ a thđy gì cđ. Vài phút sau, có tiđng máy rđi mđt chỉ c máy bay trđc thẳng nhđ bay qua. Ngđđi trong thuyđn la hét nhđ điên cuđng, nhiđu ngđđi đàn ông cđi áo phđt lia đđa nhđng máy bay chđ đđn vài vòng rđi... mđt hút. Dù sao chúng tôi cũng có mđt tia hy vđng đ chân trđi, chúng tôi vđi nhđm cái chđm đ tít đđng xa mà chđy đđi. Và chỉ c tàu kia hình nhđ cũng đang chđy vđ phía chúng tôi vì nó càng ngày càng đđn đđn.

Và, suđt đđi tôi sđ không bao giđ quên giây phút đó, giây phút ngđđi đàn ông ngđi trên cao la đđc giđng:

- Thđy rđi! Thđy cđ Mđ rđi!!!

Nđđc mđt ông rđn rđa trên khuôn mđt khđc khđ đđm lem đđu máy. Mđi ngđđi đđng bđt lên làm thuyđn chao mđnh. Chúng tôi đã thđt sđ đđđc sđng!

Chỉ c tàu vđt chúng tôi là mđt hàng không mđu hđm cđa Mđ. Nó to nhđ mđt toà nhà mđđi mđy tđng, nhđng ngđđi lính đđu tiên phđi leo thang dây xuđng đđ đem con nít và nhđng ngđđi yđu sđc lên trđđc. Em tôi đã tđnh đđy nhđ mđt phép đđ và chúng tôi bám vào thang dây, dò tđng bđđc leo lên boong tàu. Vđà lên tđi nđi, mđi ngđđi đđđc trao mđt ly sđa và mđt trái táo trđđc khi tđ tđp trong mđt góc boong. Và ngđc nhiên thay, trên tàu đã có cđ trăm ngđđi Viđt Nam chđy ra rđng chúng tôi. Thì ra chỉ c tàu Mđ này vđa mđi vđt mđt thuyđn vđđt biên khác ngày hôm trđđc. Sau khi mđi ngđđi đã lên tàu đđn, nhđng nguđđi lính Mđ tđđi xđng lên chỉ c thuyđn mà chúng tôi vđà rđi khđi rđi chđm đđđt. Đđng trên boong tàu nhìn vđi theo chỉ c thuyđn nhđ xíu đang bđc cháy và trôi đđn ra xa, biđt rđng mình vô cùng may mđn, nhđng lòng tôi vđn thoáng chút ngđm ngđi...

Tđng cđng thuyđn nhân đđc cđu tđ hai chỉ c ghe vuđt biên lên tđi gđn hai trăm năm mđđi ngđđi. Hđi đó, tiđng Anh cuđ tôi kém và tính tình nhút nhát nên không dám hđi han nhđng ngđđi lính đđ trên tàu. Tôi chđ nghe nói đđi là chỉ c hàng không mđu hđm này đang trên đđng đđ công tác đ Phi Luđt Tân. Hđ đã nhìn thđy tàu chúng tôi tđ rđt xa và quyết đđnh đđi chđch qua đđ cđu chúng tôi. Chỉ c trđc thẳng bay qua trđđc khi tàu đđn cũng là do vđ thuyđn trđđng đã gđi tđi đđ xem xét tình trđng cđa chúng tôi.

Không hiểu vì sao mà trên tàu có số n m t s qu n áo cũ. Chúng tôi được phép ra ngoài th m m c đ đ thay đ i hàng ngày. Khi n i đ ng qu n áo đã qua s l a ch n cu nh ng ng i lên tr c nên ch còn toàn nh ng th khó m c. Tôi nh t đ i hai cái áo to b ng b n l n kh ng i tôi, và m t b áo li n qu n màu xanh bó sát. Ch ng h g i, tôi v n vô cùng sung s ng vì c m g n nh hoang đ ng nay đã thành s th t: tôi đã tr n thoát khỏi Vi t Nam và đang ở trên tàu M .

Ngày đó tôi v à h c xong trung h c. Sau 8 năm đ i kh sau b c màn s t cu C ng S n, th h chúng tôi h u nh quên m t có m t th gi i bên ngoài. Trong nh ng ngày trên tàu M tôi đã g p l i nh ng hành đ ng l ch s , nh ng c ch nhân ái g n nh đã bi n m t trong xã h i n i tôi v a ra đ i. Nh ng ân nhân c a chúng tôi ân c n đ n t ng chi ti t nh , m t trong nh ng vi c đ u tiên h làm là phát phong bì, gi y bút cho chúng tôi vi t th báo tin cho ng i thân. Cho đ n bây gi tôi v n còn nh chi c phong bì màu xanh nh t có hình chi c hàng không m u h m và tên tàu ở góc, tôi v n còn nh ánh m t th ng c m c a nh ng ng i trên tàu nhìn chúng tôi nh ch khác, b ph dò t ng b c lên tàu.

Su t th i gian trên tàu tôi vô cùng ái ng i cho nh ng ng òi lính và nh ng sĩ quan đã t n không bi t bao nhiêu công s c đ lo cho h n hai trăm ng i chúng tôi. Vì hàng không m u h m là đ n v quân s nên chúng tôi không đ c phép ra khỏi ph n cu i boong tàu. M i ng i đ c phát m t t m ch n đ màu xám, lo i ch n nhà binh M mà tôi đã th y tr c năm 1975. Ch n r t t t và khí h u Thái Bình Đ ng vào mùa hè khá m nh ng chúng tôi ph i n m ngay trên boong và gió th i l ng l ng khi tàu ch y nhanh nên ban đêm v n l nh. Tôi ng đ u c r t ít nh ng chính vì th tôi càng có c h i ch ng ki n s t n tâm cu nh ng ng i trên tàu. Sáng s m tôi v à th c đ y đã th y ng i ta đang l ng xăng đ n th c ăn sáng cho chúng tôi. M t m y ti ng m i ph c v h t đ m ng òi đ ng đúc nên ch vài ti ng sau là h l i l c t c lo b a ăn tr a, r i ăn t i. Th c ăn quá l mi ng nên tôi không th y ngon, ngay c trái chu i cũng khác Vi t Nam, nh ng tôi nh nh t là ly cà phê đ u tiên trên tàu. Đã t ng n m nh ng ly cà phê đen sánh qu y v i s a đ c Vi t Nam, tôi ng c nhiên l m khi ng m ng m cà phê M pha s n. Th t tình, cà phê sao chua lè và trong veo, y nh là n c gi o c a cà phê Vi t Nam!

V n đ v sinh cho h n hai trăm ng i chen chúc trong kho ng không gian nh m i th t là kinh kh ng. Thu th đ oàn ph i dùng nylon đen che thành m y phòng t m quay m t ra bi n, nhà v sinh cũng là nylon đen quây quanh m y thùng s t to. M i sáng nhân viên trên tàu cùng chúng tôi đ n đ p, và tôi không th y ng i nào t thái đ khó ch u cho dù trong khi làm nh ng vi c c c nh c nh t.

Một ngày ngọ n ngọ i trên tàu mãi mãi là một trong những khoảnh khắc khó quên nhất trong đời tôi. Trên chiếc hàng không mầu hồng vĩ đó, tôi đã được xem cảnh tàu chèo xẻ vào biển xanh tím tím cho tàu lượn ngay trên biển, đã được chứng kiến những sinh hoạt hàng ngày quy củ rành rập như một trong những máy móc được thiết bị hiện đại của đoàn du lịch tình nguyện. Tôi nhận thấy trên tàu ngoài nhiệm vụ riêng họ còn phải chăm sóc đời sống cho chúng tôi, và phải lo rảnh tươm tất cho tất cả chúng tôi vào trên thuyền Thái Lan. Bên trên và bên dưới không khí trên tàu luôn ấm cúng và thân tình. Tôi vẫn nhớ lúc chào mừng sáng, đám người trên thuyền được sát bên thuyền đoàn cùng lắng nghe quốc ca Hoa Kỳ vang vọng. Tôi vẫn nhớ những tiếng được cảm giác bằng hoàng hôn nhìn lá cờ Hoa Kỳ bay lượn trên biển xanh tím tím của Thái Bình Dương mà tôi nhớ không biết mình sẽ ra sao nếu chiếc tàu này được trở về một vài tiếng trong buổi bình minh hôm trước...

Mọi buổi chiều khi công việc đã xong, người trên tàu tẩu ra trò chuyện với chúng tôi. Tôi vẫn sẽ quan trọng được những người hoạt động tình nguyện trong những người khác, ai cũng ân cần vui vẻ. Họ đùa giỡn với con nít, trò chuyện với mọi người, cũng lắng nghe những câu tiếng Anh và tiếng Việt của chúng tôi để tìm hiểu xem chúng tôi có cần thêm gì hay không. Để chúng tôi giải khuây, họ còn căng màn chiếu phim. Tôi nhớ mãi cuốn phim đó là phim điệp viên 007 James Bond với tựa đề "For Your Eyes Only". Giữa đêm đêm lộng lẫy ngàn ánh sao, trên con thuyền băng băng xuyên vào biển đen, những hình ảnh rực rỡ chiếu trên màn ảnh vĩ đại làm tôi mê mẩn những mình đang trôi trong đêm hoa đăng thoi thoi của một giấc mơ đẹp.

...

Nhưng thế đó, tôi đã may mắn gặp được cái đẹp đẹp nhất cuộc đời của tôi trong những khoảnh khắc này. Tôi đến Mỹ với vài đô la và một bộ quần áo tồi tàn những gia tài của tôi là lòng cảm mến sâu xa với một đất nước giàu tình người, cùng với niềm tin tưởng và sự hy sinh cho những người đáng yêu và sự hy sinh của gia đình, với sự may mắn mà Thiên đàng đã dành cho những "số gi" trên tàu Mỹ đem đến cho chúng tôi.

Những buổi rảnh rỗi vì ngôn ngữ, những trải nghiệm khi học và những đôi khi có làm tôi buồn chán, những tôi thấy quay quắt nhất là những khi nhớ về Việt Nam. Những chuyến đi nhớ nhất khi đi về Việt Nam, nhìn người ta xăm soi tìm cho được những trái cây tốt hơn những trái trong đám nhãn mà người người bán ở chợ Á châu cũng làm tôi buồn ngủ. Tôi nghĩ đến những trái cây có vị ngọt mà không ai thèm mua kia cũng có thể là hàng xuất khẩu từ Việt Nam, là tinh hoa chiết ra từ quê hương

nghèo nàn của tôi, là lo ngại hàng "xuất khẩu" mà người đi làm bình thường như cha mẹ tôi không bao giờ mua nữa.

Tuy thế, vấn đề lớn nhất tôi gặp phải trên đất Mỹ là một chuyện tôi chưa hề nghĩ tới: đó là tình cảm của tôi với người Mỹ đã làm tôi hoang mang. Ngay từ nhỏ, những câu tục ngữ như "Con không chê cha mẹ khó, chó không chê chủ nhà nghèo" đã thấm sâu vào lòng tôi. Cho dù tôi biết chắc rằng tôi không liêu vãng vì mình có một manh áo, tôi ra đi không phải vì tôi chê mẹ Việt Nam nghèo khó, những trong trí óc của một thiếu niên đang trưởng thành mình trên miền đất mới, tôi cảm thấy gần gũi... có lẽ khi thời gian càng ngày càng quen với đời sống mới và thói quen yêu mến quê hương thì hai này. Có lẽ cảm giác đó giống như đứa con nuôi của một gia đình giàu có, một ngày kia trở về quê cũ và cảm thấy băn khoăn khi bắt gặp mình gặp người, xa lạ trước cha mẹ ruột nghèo nàn xưa.

Không hiểu may mắn hay không may cho tôi là khi chiến tranh Việt Nam đang diễn ra thì tôi còn nhỏ. Vì thế, trong lòng tôi không có cảm giác hối hận và đau đớn của những người lớn khi bắt đầu nghĩ mình "bỏ rơi". Khi tôi nghe vài người nói rằng người Mỹ của chúng ta không phải vì họ tốt mà vì họ có trách nhiệm với người Việt, tôi hiểu tại sao họ nghĩ thế nhưng tôi không cảm thấy. Tôi kính trọng suy tư riêng của người, nhưng riêng tôi, tôi thấy cái tình tuý của họ phải chăng quá tốt đẹp nhưng nghiêm túc, tình tuý đó đến từ những người dân Mỹ. Có lẽ tình cảm của tôi với người Mỹ đã thành hình từ lúc nhìn con tàu mang lá cờ Mỹ lớn dần từ phía chân trời trên Thái Bình Dương, từ khoảnh khắc thấy người lính Mỹ ôm chặt em bé nhút nhát vào lòng để đem lên tàu, từ khi anh thấy thân cận dùng con dao nhỏ cắt bớt chiếc dép cao su cho vụng về chân tôi, từ hình ảnh người sĩ quan trong bộ đồng phục tươm tót đang xuống quỳ, gò lưng kéo dây ghim cho thuyền như đồng yên để chúng tôi bước lên bệ biển Thái Lan, từ hình ảnh những người Mỹ đồng một hàng dài liêu vãng theo đám thuyền nhân chúng tôi đang lênh đênh vào trời mà còn cảm giác lạ nhìn qua làn nước mát.

Tôi tin rằng không phải vì thuyền trưởng nghĩ rằng người Mỹ có trách nhiệm với chúng tôi, hay vì sự may mắn khi con cá nhớt nhớt vào tàu mà chúng tôi được sống. Người Mỹ có quy định không cho phép chiếc hàng không mở cửa để chích hút máu, giống như bao con tàu khác đã làm nạn nhân của những chuyến biên kém may mắn. Họ nể, nhưng gì không thể sống không tận tận lâu bền, cho nên tình cảm ban đầu của tôi với người Mỹ sẽ một đi một mất tôi không càng ngày càng thấy Hoa Kỳ là một đất nước bao dung. Tôi không nghĩ rằng - hay mong rằng - người Mỹ là hoàn hảo; nhưng với tôi nước Mỹ là một dòng sông mệnh mông, đôi khi cũng đem theo rác dơ, đôi khi cũng dấy sóng nguy hiểm, nhưng dòng sông đó đã rửa sạch lòng đem nước và phù sa đến cho những người cây cỏ trên bờ khắp nơi có chỗ để trái đất.

Người sống lâu ngày trong bình an, sung sướng thì quên rằng mình may mắn. Người đi đàng

ông đ̣t lá c̣ Ṃ trên tḥ m nhà Qụ c Ḥ i cḥ c cḥ nḥ đ̣ n nḥ ng rác ṛ i trong dòng sông, cḥ c ông ta không hị u ṛ ng cḥ Hoa Ḳ ông ta ṃ i dám chà đ̣ p qụ c ḳ ngay tṛ c toà nhà ḷ p pháp mà không ṣ ṛ ng mình ṣ "ra đi không có ngày ṿ". Ông ta cḥ c cḥ n không bị t ṛ ng lá c̣ đó đã khị n ḥ i ṭ c Thái Lan buông chúng tôi, đã quỵ t đ̣ nh gị a cụ c ṣ ng bình an Hoa Ḳ và cái cḥ t - hay ṃ t cụ c ṣ ng nô ḷ trên x̣ Thái đ̣u kḥ ḥ n c̣ cái cḥ t - cụ ḥ n ṃ t trăm ng̣ i trên chị c thuỵ n ṿ t biên vào ṃ t ngày hè năm 1983.

...

Tḥ i gian trôi qua. Tôi đã ḷ n lên và đã hị u ra ṛ ng tôi không ḥ pḥ i cḥ n ḷ a gị a quê ḥ ng tḥ nḥ t Vị t Nam và quê ḥ ong tḥ hai Hoa Ḳ . Tôi yêu ṃ n đ̣ t ṇ c Hị p Cḥ ng Qụ c Hoa Ḳ đã c̣ u mang tôi, cho cây tôi ḷ n lên thành ṃ t cây quýt ng̣ t, và đ̣ t ṇ c này không ḥ phị n hà khi tôi đem chia x̣ trái ng̣ t đó ṿ i ṇ i tôi sinh ra. Tôi đ̄u pḥ i là cá ḥ i mà pḥ i cḥ n ḷ a gị ã sông và bị n? Tinh tḥ n cụ ṇ c Ṃ luôn khuỵ n khích ṃ i ng̣ i góp ṣ c làm tḥ gị i ṭ t đ̣ p ḥ n và tôi ṣ làm nḥ tḥ . Tôi ṣ c̣ g̣ ng đ̣ ḅ ng cách này hay cách khác, trao ḷ i nḥ ng may ṃ n và c̣ ḥ i mà tôi đã đ̣ c trao. Hy ṿ ng là tôi ṣ góp pḥ n đ̣ ṃ t ngày nào đó ng̣ i dân Vị t Nam không còn pḥ i tìm cách ra đi cho dù pḥ i tṛ giá ḅ ng tính ṃ ng hay nhân pḥ m.

Tôi yêu Vị t Nam đã sinh thành ra tôi và tôi yêu Hoa Ḳ đã dụ ng đ̣ c tôi. Đôi khi tôi ṭ n ṃ n phân tích tình c̣ m cụ mình: ṿ i Vị t Nam là tình, ṿ i Hoa Ḳ là nghĩa... Ṛ i tôi ḷ i loay hoay ṭ ḥ i có pḥ i nḥ ṿ y không, hay là ng̣ c ḷ i? Cụ i cùng tôi ḅ t c̣ i, nghĩ mình tḥ t là ḷ n tḥ n, ḅ i vì tình c̣ m đ̄u c̣ n gì phân lọ i và đ̄ t tên.